

EKONOMİ POLİTİK

Erinç Yeldan, 25 Mayıs 2016

İşgücü Piyasalarında Dibe Doğru Yarış

Küresel kapitalizm 2008'den bu yana içine sürüklendiği krizi aşma çabasında. Ne FED'in küresel para piyasalarına boca ettiği milyarlarca dolar sıcak para, ne sıfırlanan faizler, ne de kemer sıkmaya dayalı istikrar saplantıları krizi aşmaya yeterli olabildi. Zira kapitalizmin *yapısal* ve *sistemik boyutta* sergilenen bir kriziyle karşı karşıyayız.

Krizin aşılmasında, sistemin mantığı açısından tek bir çare var: emeğin kazanımlarının ve ücretlerin geriletilmesi. Küresel boyuttaki bu olgu “dibe doğru yarış” diye anılmakta. *Dibe doğru yarış*, dünyamızda 200 milyona ulaşan işsiz; kapitalizmin tüm hegemonik merkezlerinde orta sınıfın çözülmesi ve sanayide istihdamın daraltılarak, hizmet sektörlerinde geçici ve güvencesiz nitelikli enformel işler olarak şiddetlenmekte.

20 Mayıs'ta Cumhurbaşkanı Erdoğan tarafından onaylanan “*Özel İstihdam Büroları Aracılığıyla Geçici İş İlişkisi'ni*” yasallaştıran *Kiralık İşçi* düzenlemesi de Türkiye'nin bir çevre ekonomisi olarak bu küresel dibe doğru yarışta kendine düşen görevi yerine getirme çabası olarak değerlendirilmeli. Özetle, bu yasayla birlikte işsizler *Özel İstihdam Bürolarının* elemanı olacaklar. Maaş ve sigortalarını da bu bürolar ödeyecek. İşverenler diledikleri koşul ve süreyle buralardan işçi kiralayacaklar. Emek örgütleri tarafından “köle pazarı” olarak nitelenen bu yasayla birlikte, istihdam büroları işsiz konumunda olan başvuru sahiplerini sigortalı olarak işe alacaklar; “kiralanan işçinin” maaşı da asgari ücret üzerinden yatırılmış olacak. İşletmeler ise ilgili istihdam bürosundan işçileri kiralayacaklar ve “kiraladıkları” işçiye ait hiç bir yükümlülük üstlenmemiş olacaklar.

***

Bu gelişmelere koşut olarak, TÜİK'in Hane Halkı İşgücü Şubat ayı verileri bu sürecin ulusal işgücü piyasalarındaki parçalanmışlığı ve enformalleşmeyi belgeler nitelikte: toplamda yüzde 10.9'a, tarım-dışı kesimlerde yüzde 12.7'ye ulaşan işsizlik oranı; sanayide sürekli gerileyen istihdam ve cinsiyete dayalı ayırımın derinleştiği Türkiye. Hemen belirtelim ki, sayısı 3 milyon 224 bine ulaşan söz konusu işsizler “*açık işsiz*” niteliğinde. Bu kesim *son bir ay içerisinde aktif olarak iş arayan ve iki hafta içinde işbaşı yapmaya hazır* iş arayıp da bulamayanlar ile sınırlı. **DİSK Araştırma Dairesi'nin** verilerine dayanarak, bu kesime “*son bir ay içerisinde iş aramamış olan, ancak iki hafta içerisinde iş başı yapmaya hazır*” iş bulmaktan umudunu kesen işsizleri de katarsak “geniş” tanımlı toplam işsiz sayısı 6 milyon 437 bine çıkıyor. Bu tanıma göre işsizlik oranı yüzde 19.9'a dayanmış durumda.

İşsizlik artık ekonominin kronikleşmiş, yapısal bir sorunu haline dönüşmüş iken, sanayisizleşme ile birlikte mevcut “işlerin kalitesi” de geriliyor. TÜİK verileri 2012'den bu yana sanayide istihdam kayıplarının 100 bin kişiye ulaştığını; “yeni”

istihdamın çoğunlukla “eğitim”, “güvenlik”, “konaklama ve yiyecek” ve “perakende ticaret” gibi hizmet sektörlerinde ve geçici nitelikli işlerde olduğunu belgeliyor.

Kendi iç dinamiklerine dayanmayan ve ulusal tasarruflardan beslenme olanağını yitirmiş bu bağımlı yapının büyümesi ise yurt dışından gelecek sıcak para ve kayıt dışı sermaye hareketlerine bağlı durumda. Küresel kapitalizmin uluslararası işbölümü içerisinde ithalat ekonomisi ve ucuz iş gücü deposu olarak konumlanan “yeni” Türkiye’de, *ekonomik şiddet* ile *siyasal terör ve şiddet* kol kola geziyor.